

درآمدی بر اشعار سید یعقوب ماهیدشتی

نویسندگان

حمزه احمد عثمان

دانشیار گروه عربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار

سعود باوانپوری

کارشناس ارشد زبان و ادبیات عربی - عضو هیئت مدیره - مدیران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد
اسلام آباد غرب

نگارگران

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار

حدیثه متولی

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عرب دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار

انتشارات پادشاهی

۱۳۹۵

عنوان و نام پدیدآور	درآمدی بر اشعار سید یعقوب ماهیدشتی / نویسندگان حمزه احمد عثمان ... [و دیگران].
مشخصات نشر	تهران: یار دانش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۴۶ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ سم.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۱۶۲-۷۳-۶
ضمیمت فهرست نویسی	فیبا
داشت	نویسندگان حمزه احمد عثمان، مسعود باوان پوری، فرگس لرستانی، حدیثه متولی؛ کتابنامه: ص. [۱۱۹] - ۱۳۲.
موضوع	ماهیدشتی، یعقوب بن ویس، ۱۲۲۸ - ۱۲۹۲ ق. -- نقد و تفسیر؛ شعر کردی - قرن ۱۳ ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	Kurdish poetry -- 19th century -- History and criticism
شناسه افزوده	عثمان، حمزه؛ Ahmad Uthman, Hamzah
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۵ / ۷۴۳ PIR۳۲۵۶
رده‌بندی دیویی	۸۵۹/۲۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۲۶۰۱۸

۱۳۹۵

- ❖ عنوان: درآمدی بر اشعار سید یعقوب ماهیدشتی
- ❖ تألیف: حمزه احمد عثمان، مسعود باوان پوری، فرگس لرستانی، حدیثه متولی
- ❖ صفحه‌آرا: حمزه احمد عثمان، مسعود باوان پوری، فرگس لرستانی، حدیثه متولی
- ❖ نویت چاپ: اول، ۱۳۹۵
- ❖ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۶۲-۷۳-۶
- ❖ ناشر: یار دانش
- ❖ شمارگان: ۱۰۰
- ❖ قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، پاسداران، ساقدوش، بوستان نهم، پلاک ۳۷، زنگ یک غربی

تلفن: ۰۲۱-۲۲۵۶۷۲۵۸

فهرست

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	نگاهی به زندگی سید یعقوب ماهیدشتی
فصل اول: دور خیال در دیوان سید یعقوب ماهیدشتی	
۳	صور خیال
۴	۱-۱- صور خیال در شعر سید یعقوب ماهیدشتی
۵	۱-۱-۱- تشبیه
۷	۱-۱-۲- استعاره
۱۱	۱-۱-۳- کنایه
۱۴	۱-۱-۴- مجاز
فصل دوم: بررسی و تبیین عشق در شعر سید یعقوب ماهیدشتی	
۱۹	۲-۱- مبانی نظری
۲۴	۲-۲- زیبایی ظاهری معشوق
۲۵	۲-۲-۱- چشم واژگان
۲۶	۲-۲-۲- ابرو
۲۷	۲-۲-۳- بینی
۲۸	۲-۲-۴- زلف و رخ
۳۱	۲-۲-۵- لب و دهان

۲-۳- شکایت از محبوب ۳۲

۲-۴- تحمل سختی عشق ۳۵

فصل سوم: واکاوی و زیباشناسی تشبیهات سید یعقوب ماهیدشتی

۳-۱- مبانی نظری ۳۹

۳-۲- تشبیه بلیغ در شعر سید یعقوب ماهیدشتی ۴۱

۳-۳- ایراد از تشبیه در شعر سید یعقوب ۴۲

فصل چهارم: فراخوانی شخصیت‌های اساطیری در شعر سید...

۴-۱- مرانی نظام ۶۱

۴-۲- شخصیت‌های اساطیری در شعر سید یعقوب ۶۳

۴-۲-۱- جمادات جم ۶۳

۴-۲-۲- ضحاک ۶۵

۴-۲-۳- رستم ۶۸

۴-۲-۴- کی کاوس کیانی ۷۲

۴-۲-۵- اشکبوس ۷۴

۴-۲-۶- افراسیاب ۷۵

۴-۲-۷- اسفندیار ۷۶

فصل پنجم: کارکرد نمادین شخصیت‌های دینی در شعر...

۵-۱- مبانی نظری ۸۱

۵-۲- شخصیت‌های دینی ۸۱

۵-۲-۱- ابراهیم ۸۲

۵-۲-۲- لقمان حکیم ۸۵

۵-۲-۳- سلیمان (ع) ۸۶

۸۷ ۴-۲-۵- اصحاب کهف (ع)

۹۰ ۵-۲-۵- یوسف (ع)

۹۲ ۶-۲-۵- زلیخا

۹۲ ۷-۲-۵- خضر

۹۴ ۸-۲-۵- موسی (ع)

۹۶ ۶-۲-۵- مسیح (ع)

۹۹ ۱۰-۲-۵- امیرالمؤمنین (ع)

۱۰۱ ۱-۲-۵- حضرت زهرا (س)

فصل ششم: روایات شخصیت‌های تاریخی و عاشقانه در شعر سید...

۱۰۵ ۱-۶- مبانی نظری

۱۰۷ ۲-۶- شخصیت‌های تاریخی

۱۰۷ ۱-۶-۲- اسکندر مقدونی

۱۰۹ ۲-۶-۲- انوشیروان

۱۱۰ ۳-۶-۲- بزرگمهر آصف بن برخیا

۱۱۲ ۳-۶- شخصیت‌های عاشقانه

۱۱۲ ۱-۶-۳- شیرین و فرهاد

۱۱۵ ۲-۶-۳- لیلی و مجنون

۱۱۷ ۳-۶-۳- ورقه و گلشاه

۱۰۹ منابع

مقدمه

زبان و ادب طوایف کرد یکی از دیرینه‌ترین زبان و آداب ایرانی است (پار، ۱۳۸۶، ج ۲: ۳۴). این زبان، چهلمین زبان زنده دنیا محسوب می‌شود که با لهجه‌های مختلف در قسمت‌هایی از عراق، ترکیه، سوریه، غرب ایران و به طهر پراکنده در برخی کشورهای دیگر کاربرد دارد. این زبان دارای پنج لهجه است: کرمانجی، سورانی، زازاکی، هورامی و لهجه پنجمی که نام واحد، این اطلاق نشده است و اسامی متعددی از جمله گورانی، خانقینی، لکی، فیل (فیلو)، کلهری و کرمانشاهی بر آن می‌نهند (زند، ۲۰۰۷: ۹). زبان کردی حدیث خود به زیرمجموعه‌های فیل، کلهری و لکی تقسیم می‌شود و زازاکی در پیوند با کردی هورامی، زبان معیار شعر کردها را تشکیل می‌دهد و آثار گوناگونی از جمله دفترهای «سرانجام» به آن سروده شده است (نک خاوری، ۲۰۰۵: ۱۴). البته تقسیم‌بندی مشخصی در مورد گویش‌های زبان کردن وجود ندارد و اغلب مورد اختلاف نظر است، اما آنچه که تا حد زیادی مورد اتفاق محققان است: سورانی، کرمانجی، هورامی و کردی جنوبی است.

زبان کردی یکی از زبان‌های هند و اروپایی در شاخه زبان‌های ایرانی غربی است. همچنین کردی به زنجیره گویشی‌ای گفته می‌شود که کردها هم اینک با آن سخن می‌گویند. این زبان یکی از زبان‌های ایرانی شاخه غربی

است که با زبان فارسی و بلوچی خویشاوندی دارند و همواره دستخوش عوامل غیر زبان‌شناختی به ویژه عوامل سیاسی و فرهنگی است. در واقع «زبان کردی» به مانند زبان فارسی به معنای یک زبان با یک شکل استاندارد و مرز و تعریف مشخص نیست بلکه امروزه به طیفی از زبان‌های ایرانی شمال غربی اطلاق می‌شود که گاه به هم نزدیک و گاه نسبت به هم از نظر زبانشناسی دورند. این زبان‌ها که در پی تصمیمات اجتماعی- سیاسی در ایران معاصر نام «کردی» به خود گرفته‌اند عبارتند از: کرمانجی، کلهری، سورانی، گورانی، اورامانی. زبان زازا را نیز گروهی جزو زبان‌های کردی به شمار آورده‌اند. شاعران و ادیبان فراوانی اشعار و کتاب‌های خویش را به این زبان نگاشته و در ملت ز هنر خویش کمک کرده‌اند. سید یعقوب ماهیدشتی، شاعر کرد زبان معاصر، که تقریباً به اکثر لهجه‌های کردی شعر سروده است یکی از این افراد می‌باشد. وی در است.

سید یعقوب ماهیدشتی از شاعران نامند منطقه کرمانشاه است که اشعاری بسیار زیبا و دلکش در توصیف محبوبات و مدوح خویش به کار گرفته است. شاعر به اکثر گویش‌های زبان کردی شعر سروده است و در واقع می‌توان وی را حلقه اتصال لهجه‌های مختلف زبان کردی دانست. نوشتار حاضر کوشیده است با بررسی دیوان کم‌حجم که به بررسی چندین موضوع بارز در شعر وی پردازد که در خلال بحث بیان شده است.